

**Каленюк Інна Сергіївна,
Танська Валентина Володимирівна**
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО
ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ
ПРИРОДОЗНАВСТВА**

Всі діти дуже різні, але вже з раннього дитинства допитливі й цікаві. Не секрет, що більшість дітей в захопленні від природи. Розгрібаючи

ручками пелюсткову одежинку квітки, вони натикаються на пухнастого джмеля, і ними опановують радість та здивування. Вони швидко стають чомучками і всі їх «чому» насамперед стосуються природи. Завдання кожного педагога полягає в тому, щоб, ознайомити дітей з явищами живої і неживої природи, сформувати в них вміння не тільки запитувати, а й самостійно знаходити відповіді, аналізувати отримані знання і вміння, порівнювати, синтезувати. Викликати у дітей інтерес до природи, ще більшу допитливість і цим самим виховувати свідоме ставлення до природного середовища допомагають уроки природознавства. Чим більше дитина знатиме про навколишній світ, тим краще розумітиме його, більше любитиме та оберігатиме. Діти початкової ланки освіти мають свої фізіологічно-психологічні особливості, люблять все нестандартне, нетрадиційне, цікаве, обрамлене художнім словом чи казкою. Деякі традиційні елементи уроків природознавства з усною перевіркою отриманих знань можна доповнити захоплюючою казкою про Природничу Цікавинку, Тест, Цифровий Диктант. Діти залюбки будуть виконувати цікаві завдання цих незвичайних героїв, матимуть змогу самостійно здійснити перевірку і оцінювання своїх знань. Саме тому вчителям приємно буде оцінювати роботу, в яку діти вкладатимуть не тільки необхідні для цього знання, уміння, навички, але й радість та задоволення від досягнення результату. А це означає, що педагоги повинні творчо підходити до викладання природничого матеріалу, вміти перетворити звичайний урок на дивовижну гру. Цей урок може бути й гарним додатком для організації елементів пошуку на уроках (робота за схемами-малюнками), роботи в групах і т. ін. При цьому слід зауважити, що проблема застосування гри на уроках не нова. Розробкою теорії дидактичних ігор, з'ясування ролі, структури та їх значення для виховання і навчання дітей займалися психологи Ж. Піаже, Л. Виготський, О. Леонтьєв, Д. Ельконін. Ще відомі дидакти попереджали проти одорослення навчальної та виховної роботи зі школярами, наполягали на організуючій ролі гри. А. Макаренко вважав дидактично-рольові ігри такими ж важливими для розвитку дитини, як для дорослого - справжню працю. Він розглядав гру в різних аспектах і, зокрема, у плані підготовки дитини до школи, до праці. Сухомлинський В. стверджував, що без гри нема і не може бути повноцінного розумового розвитку учнів. Це дозволяє стверджувати, що питання про використання ігор та цікавого матеріалу на уроках природознавства в початковій школі є не лише актуальним, але й таким, яке можна вдосконалювати і розвивати, адже все залежить від фантазії і уяви самого вчителя, від того, на скільки творчо він підійде до викладу природознавчого матеріалу, враховуючи інтелектуальні можливості учнів свого класу.

У процесі навчання з використанням ігрових методів і форм відображається хід педагогічної взаємодії (навчання), який характеризується постійною зміною діяльності учителя і діяльності учнів.

Він зумовлює зміну якостей особистості кожного школяра внаслідок власної навчально-пізнавальної діяльності, спрямованої на засвоєння певного обсягу матеріалу.

Під навчальною ігровою діяльністю будемо розуміти активну самостійну пізнавальну діяльність школярів, керовану учителем, яка розгортається на основі гри і веде до реалізації дидактичних завдань. У зв'язку з цим навчально-ігрову діяльність слід розглядати як складну цілісну систему, яка відображає впорядковану сукупність взаємозв'язаних і взаємозалежних компонентів. Дуже важливо, що в процесі навчальної гри спрямовуються зусилля учнів на досягнення мети, виховуються в них волеволі якості. При цьому формуються самостійність, наполегливість, витримка, воля до перемоги – все те, без чого не може бути успіху. Наявність усіх цих умов складає в наш час основу продуктивної праці в будь-якій сфері суспільства. Ігрові методи і форми навчання суттєво відрізняються від традиційних тим, що дають змогу учню безпосередньо стати учасником ситуації чи події, яка розглядається. У процесі гри він має можливість потрапити на деякий час у «реальні» життєві умови, «відчути» їх, осмислити і вже потім прийняти рішення, тобто, школяр є не спостерігачем, а реальною дійовою особою. Слід відзначити і те, що умовність ігрової діяльності, відсутність реального ризику невдачі (якщо навіть рішення і помилкове) дає змогу учню шукати, знайти і обґрунтувати правильне рішення. Саме в процесі ігрової діяльності з'являється здивування перед власним «відкриттям», задоволення своїми здобутками, радість самостійного руху вперед.

Розглядаючи навчально-ігрову діяльність як процес навчання, можна зробити висновок: навчально-ігрова діяльність – це динамічна багатокомпонентна цілісна система; провідним, системоутворюючим у діяльності є відношення педагогічного управління й учіння; ігрові методи і форми навчання зумовлюють активізацію пізнавальної діяльності; пізнавальна діяльність, що розгортається на основі гри, має свій предмет і спрямована на конкретні цілі та уявлення про результат; спосіб досягнення цілей і розвиток особистості школярів відбувається завдяки особистісно-мотиваційній діяльності; результат ігрового навчання досягається в процесі поетапного вирішення системи проблемних завдань; завдяки ігровій діяльності формуються комунікативні дії учнів між собою та вчителем, підвищується рівень естетико-етичної сторони навчання; зростає інтерес до вивчення предмета.